

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIA A TREIA

CAUZA FERARU c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 55792/08)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

24 ianuarie 2012

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Feraru c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a Treia), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Josep Casadevall, *președinte*,

Corneliu Bîrsan,

Egbert Myjer,

Ján Šikuta,

Ineta Ziemele,

Nona Tsotsoria,

Mihai Poalelungi, *judecători*,

și Santiago Quesada, *Grefier al Secției*,

Deliberând la 4 ianuarie 2011 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 55792/08) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Mihai Feraru („reclamantul”), la 31 octombrie 2008.

2. Reclamantul, care a beneficiat de asistență juridică de stat, a fost reprezentat de către dl R. Zadoinov, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în special, că el a fost arestat în mod ilegal, că instanțele judecătorești nu au oferit temeiuri relevante și suficiente pentru detenția sa, și că el a fost deținut în condiții de detenție inumane.

4. La 30 iunie 2009, Curtea a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile fostului articol 29 § 1 al Convenției, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în anul 1974 și locuiește în Migiești.

A. Arestarea preventivă și detenția reclamantului

6. Reclamantul este un comerciant specializat în instalarea sistemelor de drenaj. În mai – iunie 2008, el a acceptat bani de la patru persoane diferite în schimbul instalării sistemelor de drenaj în casele lor. Totuși, el a eșuat să efectueze lucrările necesare și a declarat că nu mai avea banii, promițând să-i returneze mai târziu.

7. În dimineața zilei de 29 septembrie 2008, el a fost reținut de poliție și adus la secția de poliție din sectorul Râșcani din Chișinău, pe motiv că a comis o contravenție administrativă de ultragiere a unui ofițer de poliție. Se pretinde că, el a fost forțat să înteacă banii pe care i-a luat de la B.I. pentru instalarea sistemului de drenaj în casa acestuia. Potrivit reclamantului, el nu a reușit să finalizeze lucrările de instalare, când B.I. a cerut banii înapoi, și, de asemenea, a implicat rudele sale care lucrau la secția de poliție din sectorul Râșcani pentru a-l intimida pe reclamant și a obține returnarea integrală a banilor.

8. La 1 octombrie 2008, B.I. a scris o plângere la poliție, invocând faptul că reclamantul l-a înșelat, acceptând banii și refuzând ulterior să-i înteacă, atunci când a eșuat să efectueze careva lucrări. La 4 octombrie 2008, a fost pornită urmărirea penală împotriva reclamantului.

9. La o dată nespecificată, o rudă a reclamantului a plătit lui B.I. suma de 500 euro (EUR), care a semnat o recipisă că nu mai are pretenții față de reclamant.

10. La 6 octombrie 2008, procuratura a înaintat un demers la Judecătoria Râșcani, cerând eliberarea mandatului de arestare în privința reclamantului pe un termen de zece zile. Reclamantul a fost acuzat de escrocherie lui B.I., prin acceptarea sumei de 8,000 lei moldovenești (aproximativ EUR 560 la acea dată) în mai 2008 ca plată pentru instalarea sistemului de drenaj, și care a eșuat să efectueze lucrările necesare. El a mai fost acuzat de alte două infracțiuni similare, însă nu au fost oferite alte detalii decât numere cauzelor. Alte detalii au fost oferite la ședințele de judecată ulterioare. O ședința de judecată a fost programată la Judecătoria Râșcani în aceeași zi.

11. Avocatul reclamantului nu a reușit să citească demersul procurorului, decât chiar înainte de ședință și nu a primit o copie a acestui demers. El nu a văzut careva alte documente care ar fi fost prezentate judecătorului de instrucție în susținerea demersului procurorului și nici un document nu a fost prezentat apărării sau discutat de către judecătorul de instrucție în cadrul ședinței.

12. În cadrul ședinței din 6 octombrie 2008, avocatul a informat instanța despre plata lui B.I. a sumei de EUR 500. Procurorul prezent la ședință a declarat că nu există nici o dovadă a returnării banilor lui B.I. Atunci avocatul a cerut audierea lui B.I. pentru confirmarea plății efectuate. Instanța nu s-a expus în mod formal în privința lui B.I. și acesta nu a fost audiat înainte de adoptarea hotărârii instanței. În cadrul ședinței respective, reclamantul a invocat că a fost arestat la 29 septembrie 2008. Procurorul a confirmat acest fapt, argumentând că reclamantul a fost arestat, fiind acuzat

de comiterea unei contravenții administrative și ulterior arestat din nou în calitate de bănuît în cadrul cauzei penale. Avocatul reclamantului a invocat că din moment ce reclamantul era suspectat de comiterea unei infracțiuni, el trebuia arestat în conformitate cu procedura penală. Instanța nu a reacționat în nici un fel la acest argument, limitându-se la motivarea detenției reclamantului după 4 octombrie 2008.

13. Prin încheierea sa din 6 octombrie 2008, judecătorul de instrucție de la Judecătoria Râșcani a admis demersul procurorului și a decis arestarea preventivă a reclamantului pentru un termen de 10 zile. Instanța a oferit următoarele motive:

“fapta de care este acuzat [reclamantul] este considerată o infracțiune minoră, ceea ce reprezintă un temei legitim pentru arestarea preventivă a acestuia; caracterul, gradul daunei aduse și circumstanțele infracțiunii reprezintă motive suficiente pentru a presupune că [reclamantul] va aduce ingerință în desfășurarea normală a urmăririi penale; materialele prezentate instanței confirmă clar că există o bănuială rezonabilă că [reclamantul] a comis o infracțiune minoră, și există temeiuri suficiente pentru a nu permite [reclamantului] să împiedice stabilirea adevărului și să se eschiveze de la organele de urmărire penală; materialele din dosar confirmă bănuiala rezonabilă că [reclamantul] ar putea comite o altă infracțiune, după cum rezultă din informația obținută de organul de urmărire penală în cadrul acțiunilor operaționale de investigare că [reclamantul] probabil a mai comis și alte infracțiuni similare; ... [reclamantul] nu are un venit stabil și lucrează periodic, nu există nicio informație despre starea lui materială și starea lui de sănătate nu est incompatibilă cu detenția; [reclamantul] și avocatul său nu au prezentat nicio probă în sprijinul declarațiilor lor; ...”

14. Avocatul reclamantului a depus recurs, denunțând arestarea *de facto* a reclamantului la 29 septembrie 2008 și detenția ulterioară a acestuia, și neacordarea reclamantului asistenței juridice până la 6 octombrie 2008. El a declarat că instanța de fond nu a examinat această cerere. De asemenea, el a informat instanța despre faptul că el a citit demersul procurorului abia la ședința din 6 octombrie 2008 și nu a dispus de timp suficient pentru a se pregăti în mod corepunzător de acea ședință. În afara de demersul procurorului, instanței și apărării nu i-au fost prezentate alte documente pentru a proba necesitatea de arestare a reclamantului. De asemenea, procurorul nu s-a referit la nici un alt document suplimentar sau la alte probe în cadrul ședinței. Reclamantul a cerut instanței de fond să audieze un martor, care ar confirma faptul că reclamantul avea un contract cu B. I. și că rudele lui B. I. din poliție l-au amenințat pe reclamant, în cazul în care acesta refuza să returneze banii pentru lucrările în desfășurare, însă instanța a refuzat să audieze martorul fără a oferi vreun motiv. Mai mult, judecătorul s-a bazat pe temeiuri care nu au fost menționate de către procuror, astfel demonstrându-și părtinire față de procuror. Avocatul s-a bazat pe articolul 5 al Convenției și s-a referit la absența probelor care ar veni în sprijinul demersului procurorului privind arestarea preventivă a reclamantului, inclusiv lipsa unei hotărâri sau altor probe privind comiterea pretinsă a unor infracțiuni similare de către clientul său. În opinia avocatului, nu existau

motive de a crede că reclamantul se va ascunde sau va interveni în cadrul urmăririi penale. Bazându-se pe articolul 3 al Convenției, avocatul de asemenea s-a plâns de condiții inumane de detenție a clientului său.

15. La 10 octombrie 2008, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul ca nefondat, reținând motivele similare invocate de către instanța de fond, inclusiv faptul că reclamantul ar fi comis alte infracțiuni similare “după cum [s-ar putea] vedea din dosarul penal”.

16. La 13 octombrie 2008, procuratura a cerut prelungirea mandatului de arestare pe numele reclamantului pe un termen de 30 de zile. Aceasta s-a referit la trei situații diferite în care reclamantul a fost acuzat de acceptarea banilor pentru instalarea sistemelor de drenaj, însă eșuând să le facă, inclusiv în cazul lui B.I.

17. În aceeași zi, judecătorul de instrucție de la Judecătoria Râșcani a admis demersul procurorului și a dispus arestarea preventivă a reclamantului pentru un termen de treizeci de zile. Instanța a menționat următoarele:

“... a fost comisă o infracțiune gravă pentru care legea prevede o pedeapsă de peste doi ani de privare de libertate; nu a avut loc nicio compensație a prejudiciului material cauzat; există motive de a crede că [reclamantul] s-ar putea ascunde sau ar putea interveni în desfășurarea normală și obiectivă a urmăririi penale; temeiurile în baza cărora a fost dispusă arestarea inițială rămân valabile.”

18. Avocatul reclamantului a atacat această încheiere, invocând argumentele din recursul anterior. El a adăugat că clientul său a anunțat instanța de fond că el nu mai are nicio datorie la B. I., deoarece i-a plătit-o integral. Mai mult, avocatul a citit demersul procurorului chiar înainte de ședința din 13 octombrie 2008. În cadrul ședinței, instanța nu a examinat și apărarea nu a văzut alte documente în afara de demersul procurorului. Avocatul a adăugat că reclamantul avea o viață de familie stabilă, avea doi copii la întreținere și nu a fost anterior condamnat pentru nicio infracțiune. Din nou, el s-a plâns de condițiile inumane de detenție ale clientului său, atât la secția de poliție din sectorul Râșcani, cât și la Comisariatul General de Poliție (“CGP”, a se vedea paragraful 22 de mai jos), și s-a bazat pe articolul 3 al Convenției în această privință.

19. La 21 octombrie 2008, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul avocatului, reținând motivele invocate de către instanța de fond.

20. La 11 noiembrie 2008, Judecătoria Râșcani a dispus eliberarea reclamantului. Instanța a constatat că:

“... [reclamantul] este acuzat de comiterea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa [de la] alternativă [la privarea de libertate]; el nu s-a ascuns de la organul de urmărire penală; el are domiciliu permanent și doi copii.”

21. La 8 mai 2009, Judecătoria Râșcani l-a găsit vinovat pe reclamant de escrocherie, și l-a condamnat la 3 ani privațiune de libertate, cu suspendare pe un an. În declarațiile sale făcute în fața instanței, reclamantul a recunoscut că a luat bani de la B. I. în mai 2008. Peste un timp, el a

confectionat obiectele necesare, însă nu a reușit să le instaleze din cauza circumstanțelor personale de familie, care l-au obligat să rămână acasă cu copiii. Instanța a constatat că el a luat bani de la alte trei persoane în mai – iunie 2008 și de asemenea a eșuat să efectueze lucrările asumate.

B. Condițiile de detenție a reclamantului

22. Potrivit Guvernului, reclamantul a fost deținut timp de o noapte la secția de poliție din sectorul Râșcani la 29 septembrie 2008 și ulterior a fost transferat la Comisariatul General de Poliție (“CGP”), unde a fost deținut până la 11 noiembrie 2008.

23. Reclamantul a descris condițiile sale de detenție în secția de poliție din sectorul Râșcani ca fiind următoarele: el a fost ținut într-o celulă fără pat sau altă mobilă; în celulă nu exista ventilare, veceu sau apă curgătoare; el nu a primit hrană și era nevoit să o ceară de la alți deținuți; celula era supraaglomerată și mulți deținuți fumau, expunându-l pe reclamant la fumatul pasiv; și celula era umedă.

24. Potrivit reclamantului, în CGP, el era plasat într-o celulă de 12 metri pătrați împreună cu alte șapte persoane. Celula era murdară și infestată cu paraziți și șobolani.

În celulă nu exista mobilă, și deținuții erau nevoiți să doarmă direct pe podea, în hainele lor. Celula era umedă și foarte rece. Un bec de insitate slabă, acoperit cu o plasă metalică, era aprins douăzeci și patru de ore pe zi și în celulă nu erau ferestre. Veceul nu era separat de restul celulei, și astfel nu exista nicio intimitate. Din cauza unui număr mare de oameni care îl foloseau, veceul era ocupat aproape tot timpul și mirosea urât. Reclamantului nu i-au fost oferite obiecte de igienă personală, haine curate și lenjeria de pat. El era nevoit să poarte continuu hainele în care el a fost arestat. Reclamantul primea hrană insuficientă, care era de o calitate foarte proastă (o cană cu apă caldă dimineața și seara și legume fierte cu apă caldă la amiază). Cu toate că el avea ulcer la stomac și tensiune intracranială înaltă, el nu a beneficiat de îngrijire medicală. El era deținut în asemenea condiții douăzeci și patru de ore în zi, fără dreptul de a exersa sau a participa în activități de recreere.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ RELEVANTĂ

A. Dreptul și practica națională relevantă

25. Prevederile relevante ale legislației naționale au fost stabilite în hotărârile în cauzele *Ostrovar v. Moldova* (nr. 35207/03, 13 septembrie 2005), *Sarban v. Moldova* (nr. 3456/05, 4 octombrie 2005), *Becciev v.*

Moldova (nr. 9190/03, 4 octombrie 2005), și alte cauze similare în privința Republicii Moldova.

26. Guvernul a prezentat o listă cu legi, regulamente, dispoziții ale ministerelor și alte acte oficiale și proiecte de acte care urmează a fi adoptate și care au drept scop îmbunătățirea diverselor aspecte ce țin de condițiile de detenție și tratamentul medical al deținuților.

27. Guvernul a anexat la observațiile lor copiile hotărârilor pronunțate în cauzele *Drugaliiov v. the Ministry of Internal Affairs and the Ministry of Finance*; *Gristiuc v. the Ministry of Finance and the Penitentiaries' Department*; *Ipate v. the Penitentiaries' Department*; and *Ciorap v. the Ministry of Finance, the Ministry of Internal Affairs and the Prosecutor General's Office*, toate cauzele în care reclamanților le-au fost acordate compensații pentru rele tratamente și/sau condiții inumane de detenție.

B. Rapoarte independente

28. Constatările relevante ale Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante („CPT”) sunt următoarele:

a. Vizita efectuată în Republica Moldova între 14 și 24 septembrie 2007:

„A. Instituții ale Ministerului Afacerilor Interne

În ceea ce privește condițiile de detenție în secțiile de poliție, se pare că acesta este domeniul în care s-a obținut cel mai mic progres. Nu este necesar de a enumera aici în detaliu toate omisiunile observate de către delegație, care sunt mai mult sau mai puțin aceleași ca și cele observate în timpul vizitelor trecute (omisiuni pe care Ministerul Afacerilor Interne le cunoaște). ... În continuare, numeroase persoane sunt deținute peste noapte în secții de poliție, în celule care nu trebuie folosite pentru a deține persoane mai mult de câteva ore. Este deosebit de important de a remedia aceste probleme, în special prin plasarea persoanelor acuzate sub supravegherea instituțiilor Ministerului Justiției și prin construcția unor penitenciare noi care să corespundă standardelor CPT și normelor prevăzute de legislația Republicii Moldova.

[...]

9. Persoanele plasate în detenție preventivă ar trebui, ca regulă generală, să fie deținute în instituțiile penitenciare din cadrul Ministerului de Justiție. Or, pot fi cazuri când aceste persoane continuă să fie deținute în izolatoarele de detenție provizorie ale poliției (în continuare „IDP”) din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, dacă aceasta este necesar pentru necesitățile anchetei penale sau dacă o transferare într-o instituție de detenție preventivă nu poate fi efectuată în scurt timp. Este de asemenea posibil ca persoanele arestate să fie retransferați dintr-o instituție penitenciară într-un IDP, dacă aceasta este necesar pentru necesitățile anchetei sau procesului, pentru o perioadă de maximum zece zile fiecare.

În momentul vizitei din 2007, delegația a constatat că durata medie de aflare în IDP a persoanelor plasate în detenție preventivă s-a micșorat. De exemplu, în IDP a

Comisariatului general de poliție din Chișinău, majoritatea persoanelor care fuseseră plasate în detenție preventivă fuseseră transferate în aceeași săptămână în Instituția penitenciară nr. 13. Este vorba aici, de o avansare. Totuși, delegația a mai cules informații care dovedeau că persoanele aflate în detenție preventivă se găseau pe perioade lungi de timp în IDP (de exemplu, perioade neîntrerupte care pot dura până la șaptezeci de zile la Anenii Noi; până la patruzeci de zile la Departamentul serviciilor operative din Chișinău). Cât despre practica transferurilor repetate a persoanelor arestate între instituțiile penitenciare și IDP, ea pare să continue fără nici o schimbare.

Așa cum CPT a avut deja ocazia să sublinieze în trecut, IDP - urile nu vor fi niciodată în măsură să ofere condiții de detenție adaptate detenției persoanelor plasate în arest. Autoritățile moldovenești sunt foarte conștiente de limitele IDP-urilor actuale și, în urma unei decizii de transferare a responsabilității acestor instituții către Ministerul Justiției până la începutul anului 2008, ele studiază atent posibilitatea de construcție a opt instituții de detenție preventivă în diferite regiuni ale țării. În cursul vizitei din 2007, delegația a fost informată că acest proiect era încă la etapa de concept, din cauza lipsei surselor bugetare. Ministerul de Justiție fiind în curs de stabilire a contactelor cu diferiți donatori și instituții bancare cât și cu sectorul public în speranța de a obține finanțarea necesară (estimată la circa trei milioane de dolari americani pentru fiecare instituție de detenție preventivă).

CPT cheamă în acest sens autoritățile moldovenești să acorde o prioritate deosebită punerii în aplicare a deciziei de transfer a responsabilității pentru persoanele aflate în arest preventiv Ministerului Justiției. Se cuvine de a avea drept obiectiv încetarea completă a practicii care constă în deținerea persoanelor arestate în izolatoarele poliției. Reîntoarcerea persoanelor arestate în izolatoarele poliției, pentru orice motiv care ar fi, n-ar trebui să fie cerut și autorizat de către un procuror sau un judecător, decât doar atunci când nu există o altă soluție posibilă și pentru durata cea mai scurtă posibilă.

[...]

11. În rapoartele sale precedente de vizită, CPT a recomandat ca arestul administrativ să nu mai fie folosită de lucrătorii operativi ai poliției în scopul deținerii și interogării persoanelor bănuite de comiterea infracțiunilor penale, fără ca ele să poată beneficia de garanțiile inerente unei proceduri penale. Totuși, în cadrul vizitei din 2007, delegația s-a confruntat cu un număr de persoane care erau oficial deținute în IDP pentru comiterea contravențiilor administrative (de exemplu, în Departamentul serviciilor operative, în IDP al Comisariatului general de poliție Chișinău), dar care erau de fapt interogate în calitate de persoane bănuite de comiterea infracțiunilor penale, fără să fi avut în mod aparent, vreun acces la un avocat. Ar trebui de luat măsuri determinate pentru a pune capăt acestei practici abuzive, care constă în eludarea dispozițiilor legislative cu privire la reținerea persoanelor bănuite de comiterea unor infracțiuni penale. CPT reiterează recomandarea sa anterioară în conformitate cu care trebuie să fie date instrucțiuni ferme reprezentanților forțelor de ordine pentru ca persoanele bănuite de comiterea unor infracțiuni penale să fie deținute și interogate în strictă conformitate cu dispozițiile Codului de procedură penală. Comitetul cheamă autoritățile moldovenești să se asigure ca respectarea acestei cerințe să fie supravegheată în mod deosebit.

[...]

4. Condiții de detenție

a. Izolatoarele de detenție provizorie (IDP)

34. În urma vizitei CPT din 2004, autoritățile moldovenești au lansat un program de ameliorare a condițiilor materiale de detenție în IDP, în scopul de a pune în aplicare recomandările Comitetului. Totodată, din discuțiile avute cu înalți funcționari ai Ministerului Afacerilor Interne la începutul vizitei din 2007 rezultă clar că programul nu progresase atât de rapid cum era prevăzut, din cauza lipsei de finanțare. În una din instituțiile vizitate, IDP din Strășeni, lucrările de renovare fuseseră suspendate și data finisării acestor lucrări rămânea incertă. În aceste circumstanțe, delegația a constatat cu satisfacție că, odată cu terminarea lucrărilor de renovare, rata de ocupare prevăzută a celulelor ar trebui să fie conformă normelor CPT (adică că celulele care au 12 m² ar găzdui doar două persoane) și că veceurile care fuseseră acolo introduse să fie închise.

35. În pofida programului menționat mai sus, condițiile de detenție în IDP-urile vizitate rămăneau în general foarte rele. Fie că celulele erau lipsite de ferestre, așa ca și în IDP al Departamentului serviciilor operative din Chișinău, în unele din celulele din IDP din Călărași, într-o celulă din IDP din Anenii Noi, fie că ferestrele erau acoperite cu jaluzele care limitau considerabil accesul la lumina zilei. Cât privește iluminarea artificială, ea era în general slabă. Se cuvine de menționat în particular o celulă din Anenii Noi în care nici nu era lampă electrică; personalul ar fi spus persoanei deținute că ea ar trebui să aducă singură o lampă electrică nouă. În afară de aceasta, aerul din celule era adesea imposibil de respirat în pofida prezenței unui sistem de aerisire (care era rar pus în funcțiune din cauza zgomotului pe care îl producea). Persoanele deținute dormeau pe paturi de scândură care ocupau cea mai mare parte din spațiu; nici o măsură nu a fost luată pentru a furniza saltele și cuverturi (prezența din când în când a unei cuverturi se datora familiilor deținuților). Unica excepție fiind IDP din Călărași unde majoritatea celulelor erau dotate cu paturi suprapuse cu saltele.

În momentul vizitei, numărul de persoane deținute în IDP era cu mult inferior capacității oficiale a acestora. Totuși, unele celule erau suprapopulate (de exemplu, trei persoane într-o celulă de 7 m² la Leova). În afară de aceasta, delegația a văzut mai multe celule foarte mici (4 m² la Leova; 5.5 m² la Anenii Noi). Celule cu o atare suprafață sunt convenabile doar pentru perioade foarte scurte de timp de detenție.

36. Dispozițiile cu privire la alimentare variau de la instituție la alta. În cele două IDP din Chișinău, erau servite trei mese pe zi, pe când la Leova numărul de mese cotidiene servite pe zi era de două, iar la Călărași și Anenii Noi nu era decât o masă. Delegația a ascultat numeroase plângeri cu privire la cantitatea insuficientă de hrană, precum și la calitatea rea a hrănilor. Este evident că majoritatea persoanelor deținute au recurs la pachetele cu hrană trimise de familiile lor.

37. Aspectul mai pozitiv este că toate IDP-urile dispuneau de curți pentru plimbare. Deținuții aveau în principiu dreptul la o oră de aflare la aer liber. Cu toate acestea, în IDP din Călărași și din Comisariatul de poliție Chișinău, delegația a auzit plângeri foarte răspândite în conformitate cu care perioadele de plimbare se limitau de la 5 la 15 minute și nu aveau loc în toate zilele. În afară de plimbarea la aer liber, nu era nici o activitate (de exemplu acces la cărți, la reviste, la radio, la jocuri de societate).

38. Drept rezumat, condițiile care dominau în IDP-urile vizitate continuau să le facă inadecvate deținerii de lungă durată a persoanelor private de libertate (ceea ce continua să fie cazul pentru persoanele plasate în detenție provizorie sau în detenție

administrativă). S-a făcut deja referință în paragraful 9 la transferul de responsabilitate a IDP-urilor către Ministerul Justiției conceput și la crearea noilor instituții de detenție provizorie care ar trebui să corespundă exigențelor legislației moldovenești și normelor CPT. Între timp, autoritățile moldovenești ar trebui să dubleze eforturile în scopul de a găsi mijloacele financiare necesare pentru a răspunde necesităților fundamentale și a proteja demnitatea persoanelor deținute. În particular, se cuvine de luat toate măsurile necesare de urgență pentru a garanta:

- ca toate persoanele deținute să beneficieze de o saltea curată și de cuverturi curate;
- ca hrana servită persoanelor deținute să fie în cantitate suficientă și de o calitate îmbunătățită;
- ca iluminarea (incluzând accesul la lumina naturală) și aerisirea interiorului celulelor să fie adecvată;
- ca să fie cel puțin 4 m² de spațiu pentru o persoană deținută în celulele colective;
- ca persoanele deținute să aibă accesul asigurat la toaletele colective și ca toaletele încorporate să fie echipate cu o ușă;
- ca persoanele deținute să aibă accesul asigurat la localuri unde ele să-și poată face toaleta și să le fie date produsele necesare de igienă corporală;
- ca toate persoanele deținute să poată avea acces la plimbare la aer curat cel puțin o oră pe zi.

CPT recomandă de asemenea să fie luate măsuri în scopul de a propune o formă sau alta de activitate în afară de plimbare persoanelor care petrec mai mult de câteva zile în detenție în IDP.”

a. Vizita efectuată în Republica Moldova între 27 și 31 iulie 2009:

În timpul vizitei din 2009, delegația a observat că practica detenției persoanelor în arest preventiv, în izoloarele de detenție provizorie ale poliției (“IDP”) a continuat fără a fi împiedicată. În raportul privind vizita din 2007, CPT a chemat autoritățile Republicii Moldova să acorde cea mai mare prioritate punerii în aplicare a deciziei de a transfera responsabilitatea pentru persoanele aflate în detenție preventivă Ministerului Justiției. În replică, Ministerul Afacerilor Interne a indicat faptul că a fost în favoarea unui transfer temporar de responsabilitate privind IDP la Ministerul Justiției, până la construirea de izoloare de detenție preventivă sub autoritatea Ministerului din urmă. Cu toate acestea, la sfârșitul vizitei din 2009, Ministrul Justiției a arătat că responsabilitatea privind IDP nu va putea fi preluată de către Ministerul său, deoarece condițiile de detenție din aceste facilități erau sub standardele acceptate.

CPT împărtășeste opinia că IDP nu oferă condiții adecvate pentru reținerea persoanelor aflate în detenție preventivă. Comitetul ar dori totuși să sublinieze că, în interesul prevenirii relelor tratamente, cu cât o persoană suspectată de fapte penale trece mai devreme în mâinile unei autorități privative de libertate, care este funcțional și instituțional separată de poliție, cu atât este mai bine. Constatările delegației din vizita din 2009 sprijină acest lucru; cele mai multe cazuri de presupuse rele tratamente din partea poliției, în contextul evenimentelor din aprilie, au apărut doar după ce persoanele în cauză au fost transferate la o unitate din subordinea Ministerului Justiției

sau eliberate. CPT recomandă ca, până la construirea de noi izolatoare de detenție preventivă, autoritățile Republicii Moldova să ia măsuri pentru a transfera responsabilitatea privind IDP la Ministerul Justiției. Mai mult, Comitetul ar dori să primească informații actualizate privind progresele realizate în construirea de noi unități de judecată preliminară în cadrul Ministerului Justiției.

11. Cadrul legal pentru privarea de libertate a persoanelor reținute pentru contravenții administrative este asigurat de un nou Cod Contravențional, care a intrat în vigoare după evenimentele din aprilie, la 31 mai 2009, și a înlocuit Codul Contravențiilor Administrative din 1985. Potrivit noilor prevederi legale, persoanele în cauză pot fi condamnate la maxim 15 zile de privare de libertate, o perioadă care poate fi prelungită la 30 de zile, în cazul în care persoanele respective au comis mai mult de o infracțiune.

În trecut, CPT a recomandat în mod repetat ca detenția pentru contravențiile administrative să nu mai poată fi speculată de către ofițerii de poliție operativi în scopul de a reține și ancheta persoane suspectate de infracțiuni penale, fără a fi oferite garanții inerente în cadrul procedurii penale. Constatările delegației din vizita din 2009 sugerează că astfel de practici abuzive au fost răspândite în contextul evenimentelor din aprilie. Prin urmare, CPT salută faptul că noul Cod Contravențional restrânge competențele poliției de a reține persoane, pe propria sa autoritate, pentru mai mult de trei ore. Totuși, delegația a auzit unele acuzații recente din partea persoanelor reținute, precum că procedura aplicată în conformitate cu Codul Contravențional (pentru insulta adusă reprezentanților organelor legii, spre exemplu) a fost inițiată împotriva lor, după ce au refuzat să mărturisească o faptă penală, în ciuda comportamentului lor corect față de poliție, și că obiecțiile lor au avut puțină greutate în fața procurorilor și judecătorilor. Lipsa accesului la un avocat cu practică, în acest stadiu al procedurii, a exacerbât această situație. CPT recomandă ca procurorii și judecătorii să fie încurajați să fie deosebit de vigilenți în ceea ce privește posibila speculare de către poliție a prevederilor Codului Contravențional, pentru a eluda durata de reținere în custodia poliției a persoanelor suspectate de fapte penale. De asemenea, se face trimitere la punctul 34 în ceea ce privește accesul la un avocat.

Potrivit Codului de Executare, persoanele aflate sub arest administrativ în temeiul Codului Contravențional trebuie să fie reținute cel puțin în condițiile prevăzute pentru deținuții condamnați plasați sub un regim „inițial” în instituțiile penitenciare. Astfel, se pare că, în timpul vizitei din 2009, un număr de persoane aflate în stare de arest au continuat să-și execute sentințele administrative în unitățile de poliție, care, cu siguranță, nu oferă astfel de condiții. CPT recomandă ca autoritățile moldovene să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că persoanele aflate sub arest administrativ își execută sentințele în instituțiile penitenciare.

[...]

36. CPT constată cu satisfacție că celulele IDP a Direcției Generale de Poliție din Chisinău au fost dotate cu pături și că unele lucrări de reparație au fost efectuate cu câteva luni înainte de vizită. Cu toate acestea, condițiile predominante din această facilitate încă nu erau potrivite pentru ca persoanele aflate în arest preventiv și cele reținute pentru contravenții administrative să fie ținute acolo perioade îndelungate de timp: nivel ridicat de ocupare a celulelor (4 locuri într-o celulă de 10 m.), iluminare slabă în celule, acces la exerciții în aer liber limitat la circa 15 minute. CPT recomandă ca aceste deficiențe să fie remediate (a se vedea, de asemenea, recomandările făcute la punctele 10 și 11).”

29. Constatările relevante ale Raportorului Special al Națiunilor Unite pentru tortură și alte forme crude, inumane sau degradante de tratament sau pedeapsă (Consiliul pentru Drepturile Omului, a 10-ea sesiune, Raport privind vizita Raportorului Special în Republica Moldova, document A/HRC/10/44/Add.3, 12 februarie 2009) prevăd următoarele:

“Custodia poliției

38. În ciuda standardelor minime internaționale și naționale, condițiile în unele instituții de detenție provizorie ale poliției sunt sursa unei îngrijorări majore. Deși unele secții de poliție sunt potrivite pentru cel mult o custodie pe termen scurt, în unele cazuri, și anume în Bălți, Comrat și în secțiile de poliție din Chișinău, condițiile pot fi egale cu tratament inuman. În acele secții de poliție, persoanele erau ținute în celule mici, prost ventilate cu puțină lumină sau fără lumina zilei uneori timp de câteva săptămâni sau chiar luni. Totuși, conform surselor oficiale, unele din izolatoarele de detenție provizorie ale poliției au fost închise pentru a îmbunătăți condițiile (Criuleni, Ialoveni, Strășeni, Cantemir, Glodeni, Ștefan-Vodă, Edineț, Donușeni, Ciadir-Lunga).

39. În ciuda unor măsuri întreprinse de Guvern, multe persoane aflate în custodia poliției s-au plâns despre calitatea și cantitatea mâncării, deși unele persoane au spus că aceasta s-a îmbunătățit un pic. Deținuții din unele secții de poliție (de ex., din Comrat) au indicat că primesc mâncare doar o dată pe zi. Lipsa accesului la îngrijire medicală este o altă problemă importantă. Unele din celule nu sunt echipate cu saltele, iar persoanelor aflate în custodia poliției nu li se dădeau cuverturi pe care să doarmă.

40. Raportorul Special a primit plângeri consistente că timpul minim cerut de legislația națională pentru exerciții (o oră zilnic) nu este respectat în multe cazuri. La mai multe secții de poliție, deținuții au indicat că li se permite să facă primblări doar aproximativ 15 minute pe zi. Acest lucru este agravat de faptul că multe persoane petrec perioade lungi de mai multe luni în custodia poliției. Cerința unui duș săptămânal nu se respectă întotdeauna. Mai mult, veceul din celule constă în mod normal dintr-o găleată sau un veceu deschis fără rezervor de apă, în cel mai bun caz separat de niște pereți de un metru. Deoarece adesea în celulă sunt deținute mai multe persoane, aceste facilități sanitare privesc deținuții de intimitatea lor. Mai mult, situația generează nu doar un miros neplăcut, ci și o situație igienică critică.”

În răspunsul său la raportul sus-menționat, autoritățile Republicii Moldova au recunoscut gravitatea problemei și necesitatea de a asigura condiții corespunzătoare de detenție în Republica Moldova și au declarat că majoritatea măsurilor legislative necesare au fost deja luate. Lipsa de finanțare pentru implementarea măsurilor adoptate reprezintă singurul și cel mai serios impediment în rezolvarea acestei probleme.

30. Constatările relevante ale Comitetului împotriva Torturii al Națiunilor Unite, adoptate la sesiunea a 43-ea a acestuia la 2-20 noiembrie 2009 (document CAT/C/MDA/CO/2) prevăd următoarele:

“Condițiile de detenție

18. Comitetul salută modificarea Codului penal din decembrie 2008, care a redus pedepsele minime și maxime, a determinat o revizuire generală a pedepselor, și a oferit alternative detenției, contribuind astfel la reducerea numărului total de populație

în închisorile statului. De asemenea, Comitetul salută reconstruirea, repararea și lucrările de întreținere efectuate în mai multe instituții penitenciare începând cu anul 2007. În ciuda eforturilor statului de a îmbunătăți condițiile de detenție, Comitetul rămâne îngrijorat de supraaglomerarea din unele izolatoare de detenție și de faptul că condițiile de detenție rămân dificile, cu ventilație și iluminarea insuficientă, condiții sanitare și igienice proaste și accesul inadecvat la îngrijire medicală. Comitetul este îngrijorat de rapoartele despre cazurile de violență între deținuți, inclusiv violență sexuală și intimidare, din locurile de detenție. (art. 10)

Statul trebuie:

(a) Să ia măsurile necesare pentru a rezolva problema supraaglomerării instituțiilor penitenciare, inter alia, prin aplicarea unor măsuri alternative de detenție și prin inițierea din propria inițiativă a unei revizui a condamnărilor cu scopul de a le aduce în conformitate cu modificările Codului penal din decembrie 2008. Statul trebuie să continue eforturile sale menite să asigure resurse materiale, umane și bugetare necesare pentru ca condițiile de detenție din țară să fie în conformitate cu standardele minime internaționale; ... ”

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

31. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 3 al Convenției, că el a fost deținut în condiții inumane și degradante, cu violarea articolului 3 al Convenției, care prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.”

A. Admisibilitatea

32. Guvernul susține că reclamantul nu a epuizat toate căile de recurs disponibile în privința plângerii sale. În special, el ar fi putut înainta o acțiune civilă solicitând compensații pentru pretinsa violare, similar celei înaintate cu succes de către reclamanți în cazurile de mai sus *Drugaliyov*, *Gristiuc*, *Ipate* and *Ciorap* (a se vedea paragraful 27 de mai sus). Mai mult, el nu s-a plâns de condițiile de detenție la nivel național.

33. Reclamantul nu a fost de acord.

34. Curtea reiterează că unei persoane nu i se cere să utilizeze mai multe căi de recurs în cazul în care sunt disponibile câteva căi (a se vedea, spre exemplu, *Airey v. Ireland*, 9 octombrie 1979, § 23, Series A nr. 32). Din documentele prezentate Curții de către părți este clar că atunci când reclamanții se aflau încă în detenție, avocatul lor s-a plâns de condițiile

inumane de detenție ale clientului său și s-a bazat în mod expres pe articolul 3 al Convenției (a se vede paragrafele 14 și 18 de mai sus). Guvernul a admis în trecut că o asemenea procedură reprezintă un remediu efectiv împotriva violărilor pretinse ale articolului 3 al Convenției (a se vedea *Holomiov v. Moldova*, nr. 30649/05, §§ 102 și 105, 7 noiembrie 2006).

35. Mai mult, remediu unei acțiuni civile la care s-a referit Guvernul nu ar putea să rezulte într-o îmbunătățire imediată a condițiilor de detenție ale reclamantului și nu a reprezentat de fapt un “remediu efectiv” în privința violărilor continue ale articolului 3 al Convenției, fapt deja stabilit de către Curte (a se vedea *Holomiov*, citată mai sus, § 107).

36. Prin urmare, Curtea constată, că această pretenție nu poate fi declarată inadmisibilă din motivul neepuizării căilor interne de recurs și, prin urmare, obiecția Guvernului urmează a fi respinsă. Ea consideră că această pretenție ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Nu au fost stabilite alte temeiuri pentru a o declara inadmisibilă. Prin urmare, Curtea declară această pretenție admisibilă.

B. Fondul

1. Argumentele părților

37. Reclamantul s-a plâns de condițiile inumane și degradante de detenție și a oferit o descriere detaliată a acestor condiții (a se vedea 24 de mai sus).

38. Guvernul a susținut că reclamantul a fost deținut în condiții conforme cerințelor articolului 3 al Convenției. Guvernul a declarat că reclamantul nu a prezentat probe în sprijinul afirmațiilor sale și că lipsa plângerilor adresate autorităților închisorii confirmă acceptarea de către reclamant a condițiilor sale de detenție ca fiind corespunzătoare. Mai mult, Guvernul consideră că rapoartele CPT nu pot duce la constatări mecanice a violării articolului 3 al Convenției în lipsa unor probe a suferinței individuale a reclamantului (*Gorea v. Moldova*, nr. 21984/05, §§ 40-51, 17 iulie 2007). Ca și în cauza *Gorea*, reclamantul din această cauză a fost deținut la CGP o perioadă scurtă de timp (șase zile la secția de poliție din sectorul Râșcani și douăzeci și una de zile la CGP).

2. Aprecierea Curții

39. Curtea reiterează că pentru a cădea sub incidența articolului 3 al Convenției, rele tratamente trebuie să atingă un nivel minim de gravitate. Aprecierea nivelului minim este relativă; ea depinde de toate circumstanțele cauzei, cum ar fi durata tratamentului, efectele fizice și psihice ale acestuia și, în unele cazuri, sexul, vârsta și starea de sănătate a victimei (a se vedea,

spre exemplu, *Ireland v. the United Kingdom*, 18 ianuarie 1978, § 162, Series A nr. 25).

40. Statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții compatibile cu respectarea demnității sale umane, că modul și metoda de executare a pedepsei nu îl supun la suferință sau greutate de o intensitate care depășește nivelul inevitabil al suferinței inerent detenției și că, având în vedere cerințele practice ale detenției, sănătatea și bunăstarea acestuia sunt asigurate în mod adecvat, printre altele, prin oferirea unei îngrijiri medicale necesare (a se vedea, *Kudła v. Poland* [GC], nr. 30210/96, § 94, ECHR 2000-XI). La aprecierea condițiilor de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale condițiilor și duratei de detenție (a se vedea *Ostrovar v. Moldova*, nr. 35207/03, § 80, 13 septembrie 2005).

41. În această cauză, Curtea notează în primul rând că potrivit declarațiilor Guvernului, reclamantul a fost deținut la secția de poliție din sectorul Râșcani timp de o noapte, suplimentar la cele cinci zile petrecute acolo în arest administrativ. Părțile nu au declarat că reclamantul a fost deținut în alt loc de detenție, decât cele două menționate mai sus. Guvernul recunoaște că reclamantul a fost arestat la 29 septembrie 2008 și eliberat la 11 noiembrie 2008. Prin urmare, el s-a aflat în detenție patruzeci și trei de zile, dintre care șase zile la secția de poliție din sectorul Râșcani.

42. Curtea este conștientă de faptul, că este foarte dificil, dacă nu chiar imposibil, pentru un deținut să prezinte dovezi a condițiilor sale de detenție, având în vedere interdicția utilizării echipamentului foto/video în detenție și asigurarea probelor prin alte mijloace. O modalitate pentru deținuți ar fi descrierea detaliată a condițiilor de detenție și înaintarea plângerilor către autorități în privința acestor condiții. Un alt important mijloc foarte important este referința la constatările observatorilor independenți, cum ar fi CPT sau alte organizații naționale sau internaționale de monitorizare a drepturilor omului (a se vedea, printre multe altele, *Salman v. Turkey* [GC], nr. 21986/93, §§ 69-73, ECHR 2000-VII; *Becciev v. Moldova*, nr. 9190/03, §§ 31-32, 4 octombrie 2005; și *Ramishvili and Kokhreidze v. Georgia*, nr. 1704/06, §§ 70-71, 27 ianuarie 2009). În această cauză, avocatul reclamantului s-a plâns de două ori în privința condițiilor inumane de detenție, făcând referire expresă la articolul 3 al Convenției (a se vedea paragrafele 14 și 18 de mai sus). Curtea însă nu a găsit nici un răspuns la aceste plângeri în deciziile instanțelor naționale sau în alte documente.

43. De asemenea, Curtea notează constatările CPT în privința izolatoarele de detenție provizorie din Republica Moldova ("IDP") în general și în privința IDP-urilor care aparțin CGP în special (a se vedea paragraful 28 de mai sus). Din rapoatele întocmite ca urmare a vizitelor

CPT, este cert faptul că condițiile de detenție din IDP-uri, aflate în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, sunt substandard, chiar și în opinia autorităților naționale (a se vedea opinia Ministrului Justiției citată în raportul CPT pentru anul 2009). CPT-ul a notat că “IDP-urile niciodată [nu vor fi] capabile să asigure condiții de detenție adecvate pentru ținerea în detenție a persoanelor”. Constatările specifice făcute aproape un an după detenția reclamantului în IDP-ul de la CGP (care aparține Ministerului Afacerilor Interne) coincid cel puțin parțial cu descrierea făcută de reclamant înainte de anul 2009, în special aglomerarea excesivă și timpul insuficient pentru exerciții, precum și lipsa unui mobilier.

„44. Guvernul s-a referit la hotărârea *Gorea v. Moldova*, citată mai sus. Curtea consideră că această cauză este diferită de această cauză din câteva motive importante. Durata detenției era de paisprezece zile pentru dl Gorea și de patruzeci și trei de zile pentru reclamantul din această cauză (treizeci și șapte de zile la CGP, a se vedea paragraful 41 de mai sus). În opinia Curții, omisiunea dlui Gorea de a înainta plângeri în privința condițiilor sale de detenție a reprezentat un element important pentru respingerea pretenției sale. Pe de altă parte, reclamantul din această cauză, s-a plâns de două ori prin intermediul avocatului său, însă nu a primit nici un răspuns la plângerile sale, nemaivorbind de vreo îmbunătățire în condițiile lui de detenție.

45. Mai mult, Curtea ia notă de opinia inechivocă a CPT-ului că ținerea persoanelor în arest în izolatoarele Ministerului Afacerilor Interne nu trebuie permisă. Reclamantul a fost deținut timp de o noapte la secția de poliție din sectorul Râșcani, suplimentar detenției sale de cinci zile în arest administrativ în același izolator. Având în vedere condițiile de detenție din secțiile de poliție ale Republicii Moldova, menționate de CPT, detenția timp de câteva zile în asemenea condiții în mod cert contravine standardelor Convenției.

46. În lumina celor sus menționate, Court constată că reclamantul a fost deținut în secția de poliție din sectorul Râșcani și la CGP în condiții contrare cerințelor articolului 3 al Convenției. Prin urmare, în această cauză a avut loc o violare a acestei prevederi.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 1 AL CONVENȚIEI

47. Reclamantul susține că el a fost arestat în lipsa unei bănuieli rezonabile că el ar fi comis o infracțiune. El s-a bazat pe articolul 5 § 1 al Convenției, partea relevantă a căruia prevede următoarele:

“1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

...

c. dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a se bănui că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice ale necesității de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia; ...”

A. Admisibilitatea

48. Curtea consideră că această pretenție ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Nu a fost stabilit nici un alt temei pentru a o declara inadmisibilă. Prin urmare, Curtea declară această pretenție admisibilă.

B. Fondul

49. Guvernul consideră că reclamantul a fost arestat în mod legal fiind bănuit de comiterea unei escrocherii. Ulterior, el a fost condamnat pentru această infracțiune (a se vedea paragraful 21 de mai sus), fapt care confirmă, în opinia acestuia, caracterul legitim al bănuielii inițiale.

50. Curtea reiterează că „rezonabilitatea” bănuielii pe care trebuie să se bazeze o reținere sau o arestare constituie o parte esențială a protecției împotriva arestării și detenției arbitrare, care este prevăzută în articolul 5 § 1 (c) al Convenției. A avea o ‘bănuială rezonabilă’ presupune existența faptelor sau a informațiilor care ar convinge un observator obiectiv că persoana în cauză ar fi putut săvârși infracțiunea. Ceea ce poate fi considerat ca fiind ‘rezonabil’ va depinde, totuși, de toate circumstanțele”. Deși circumstanțele speciale pot afecta limita până la care autoritățile pot divulga informații, ei nu pot „... [extinde noțiunea] de ‘rezonabilitate’ până la punctul în care esența protecției asigurate de articolul 5 § 1 este prejudiciată” (a se vedea *Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom*, hotărâre din 30 august 1990, § 32, Series A nr. 182, și *Stepuleac v. Moldova*, nr. 8207/06, § 68, 6 noiembrie 2007).

51. Curtea notează că reclamantul a fost inițial arestat pentru comiterea contravenției administrative de ultragiere a ofițerului de poliție. Chiar și dacă reclamantul a pledat că întreaga perioadă de detenție a fost ilegală, el nu a furnizat nici un detaliu în privința arestării și detenției sale administrative. Curtea consideră că utilizarea arestului administrativ ca măsură pentru deținerea și audierea bănuitului într-o cauză penală este contrară articolului 5 al Convenției. Aceasta este de asemenea contrară legislației naționale (a se vedea, spre exemplu, hotărârea *Grădinar v. Moldova*, nr. 7170/02, § 20, 8 aprilie 2008, în care o instanță națională a constatat că detenția administrativă efectuată în scopul interogării unei persoane bănuite într-o cauză penală era ilegală).

52. Totuși nu este exclus că o persoană arestată pentru o contravenție administrativă este identificată, în cadrul detenției administrative, ca fiind

suspectată de comiterea unei infracțiuni, și că atât detenția administrativă cât și detenția ulterioară în cadrul urmăririi penale să fie bona fidae. Curtea va trebui atunci să decidă dacă detenția administrativă a fost într-adevăr determinată de contravenția administrativă comisă de reclamant sau dacă această detenție a fost doar un pretext pentru poliție de a-l ține mai mult timp în custodie, înainte de a-l aduce în fața judecătorului de instrucție.

53. În această speță, reclamantul nu a argumentat în mod expres că el a fost supus arestului administrativ, scopul real al căruia a fost de fapt investigarea cauzei penale împotriva sa. Chiar și dacă presupunem că ar fi fost depusă o plângere implicită în acest sens, el nu a prezentat o copie a deciziei relevante a instanței administrative, sau a deciziei instanței administrative superioare în răspuns la recursul său eventual sau orice alte documente relevante pentru a arăta că scopul arestului a fost altul decât cel declarat oficial.

În aceste circumstanțe, Curtea nu are nici un motiv să constate că detenția sa administrativă a fost într-un fel sau altul legată de procedurile penale împotriva lui sau că aceasta a fost „ilegală” în sensul articolului 5 al Convenției. Prin urmare, Curtea va examina perioada de detenție începând cu 4 octombrie 2008, când el a fost arestat oficial în cadrul urmăririi penale.

54. Curtea notează că la 1 octombrie 2008, B.I. a înaintat o plângere în care l-a identificat pe reclamant în calitate de persoană care se pretinde că l-a înșelat prin acceptarea banilor și eșuarea efectuării lucrărilor asumate în schimbul acestei sume de bani (a se vedea paragraful 8 de mai sus). Acuzarea dispunea de materiale privind alte trei cazuri de pretinsa comitere a infracțiunilor similare. Curtea consideră că, în circumstanțele acestei cauze, autoritățile au avut o „bănuială rezonabilă” că reclamantul ar fi comis una sau câteva infracțiuni, cu atât mai mult având în vedere că el nu a negat faptul că a luat banii și nu a efectuat lucrările pentru care a fost plătit.

55. Mai mult, din materialele dosarului se pare că acesta nu a fost cazul unui comerciant care pur și simplu nu a fost în stare să-și onoreze obligațiile contractuale. Instanțele naționale au stabilit faptul că el a continuat să ia bani de la alte persoane, chiar și după ce a comunicat primelor săi clienți că el nu mai era în stare să efectueze lucrările din motive personale (a se vedea paragraful 21 de mai sus).

56. În lumina celor sus menționate, Curtea constată că în această cauză nu a avut loc o violare a articolului 5 § 1 al Convenției.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 3 AL CONVENȚIEI

57. Reclamantul s-a plâns de faptul că instanțele naționale nu au oferit motive suficiente și relevante pentru dispunerea și prelungirea arestării sale. El s-a bazat pe articolul 5 § 3 al Convenției, care prevede următoarele:

“3. Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de § 1 c) din prezentul articol trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat

imputernicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții a prezentării persoanei în cauză la audiere.

...”

A. Admisibilitatea

57. Curtea consideră că această pretenție ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Nu a fost stabilit nici un alt temei pentru a o declara inadmisibilă. Prin urmare, Curtea declară această pretenție admisibilă.

B. Fondul

58. Guvernul a declarat că instanțele de judecată au motivat în mod corepunzător deciziile lor privind arestarea perventivă a reclamantului, în lumina circumstanțelor cauzei și ale riscurilor impuse de eliberarea reclamantului. Atunci când necesitatea de a-l ține în arest a încetat, instanța a dispus eliberarea lui imediată la 14 noiembrie 2008.

59. Curtea face referință la principiile generale privind obligația instanțelor naționale, în temeiul articolului 5 § 3 al Convenției, de a oferi motive relevante și suficiente pentru dispunerea arestării preventive a unei persoane, stabilite în jurisprudența sa (a se vedea, printre multe altele, *Sarban v. Moldova*, citată mai sus, §§ 95-99).

60. Ea notează că în această cauză reclamantul a prezentat în fața instanțelor naționale argumente importante împotriva detenției sale, cum ar fi domiciliu permanent în Chișinău, aflarea la întreținerea sa a copiilor minori, precum și lipsa motivelor de a crede că reclamantul se va eschiva de la urmărirea penală sau va interveni în desfășurarea acesteia.

62. În continuare, Curtea a notat că instanțele naționale nu au acordat nici o atenție acestor argumente în deciziile sale, aparent tratându-le ca irelevante chestiunii legalității arestului preventiv al reclamantului. Acest fapt este frapant, având în vedere că la 14 noiembrie 2008, instanța a constatat că mai mulți din acești factori, care au existat la momentul emiterii deciziilor anterioare, au fost determinante împotriva detenției reclamantului. Alte instanțe fie nu au notat argumentele invocate de reclamant, fie că le-au menționat pe scurt și nu le-au examinat. În deciziile sale, ei s-au limitat la repetarea motivelor formale pentru detenție prevăzute de lege într-o formă abstractă și stereotipică. Aceste motive au fost citate fără o încercare de a arăta cum acestea se aplicau în cauza reclamantului (a se vedea paragrafele 13 și 17 de mai sus).

61. De asemenea, Curtea a notat că, instanțele care au dispus arestarea inițială a reclamantului au caracterizat infracțiunea imputată acestuia ca una

minoră (a se vedea paragraful 13 de mai sus). Mai mult, la momentul ședinței reclamantul deja plătitise întreaga sumă care se pretinde că a fost luată de la victima, fapt despre care avocatul a informat instanța. În decizia instanței însă aceste fapte nu au fost menționate.

62. Suplimentar, în recursul său, avocatul reclamantului a indicat că el nu a văzut nici un material în cadrul ședinței, altul decât demersul procurorului privind arestarea clientului său, și nu a văzut ca alte materiale să fie prezentate în instanță (a se vedea paragraful 14 de mai sus). Procesele-verbale ale ședinței nu menționează vreo discuție în privința unor documente suplimentare. Curtea consideră că în cazul în care în dosar erau incluse materiale relevante chestiunii detenției reclamantului, omisiunea de a le prezenta apărării ar fi ridicat problema egalității armelor. Cu toate acestea, deoarece instanța superioară nu a menționat existența unor asemenea materiale în dosarul aflat la examinarea instanței inferioare și nu a contrazis declarațiile avocatului reclamantului privind neprezentarea unor asemenea materiale în cadrul ședinței din 6 octombrie 2008, se presupune că instanța inferioară și-a bazat decizia sa doar pe demersul procurorului, fără a vedea alte materiale suplimentare.

63. Curtea consideră că dispunerea detenției unei persoane doar în baza demersului procurorului și în absența altor materiale în sprijinul acestuia este contrară exigențelor articolului 5 § 3 al Convenției. Prin urmare, ea consideră că motivele pe care s-au bazat instanțele judecătorești în deciziile lor privind arestarea preventivă a reclamantului nu erau “relevante și suficiente”.

64. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în această privință.

V. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 4 AL CONVENȚIEI

67. Reclamantul s-a plâns că el și avocatul lui nu au avut acces la materialele pe care s-au bazat instanțele naționale în deciziile lor și că nu a fost audiat niciun martor în luarea deciziei privind necesitatea arestării reclamantului.

El s-a bazat pe articolul 5 § 4 al Convenției, care prevede următoarele:

“4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau detenție are dreptul să introducă recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă detenția este ilegală.”

A. Admisibilitatea

68. Curtea consideră că aceste pretenții ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o

examinare a fondului. Nu a fost stabilit nici un alt temei pentru a le declara inadmisibile. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile.

B. Fondul

65. Guvernul a declarat că reclamantul și avocatul său au avut timp și facilități suficiente pentru a se pregăti pentru ședințele relevante. Mai mult, omisiunea lor de a cere timp suplimentar pentru a se pregăti pentru ședința confirmă faptul că ei cunoșteau materialele cauzei.

66. Curtea a făcut referință la constatarea sa (a se vedea paragraful 64 de mai sus) potrivit căreia instanța care a dispus arestarea inițială a reclamantului nu a examinat nici un alt material în afară de demersul procurorului. Prin urmare, cererea în partea ce ține de omisiunea de a oferi apărării acces la materialele relevante privind motivele arestării reclamantului este inutilă, deoarece nici instanței naționale nu i-au fost prezentate alte materiale decât cele din dosar.

67. De asemenea, Curtea notează că, deși acuzarea s-a referit la câteva investigații împotriva reclamantului, arestul acestuia s-a bazat în mod expres pe pretinsa înșelare a lui B.I. Avocatul reclamantului a invocat în fața instanței naționale că pretinsul prejudiciu cauzat de către clientul său lui B.I. a fost remediat prin returnarea sumei de EUR 500. Curtea consideră că chestiunea privind repararea de către reclamant a prejudiciului a fost relevantă pentru evaluarea riscurilor eliberării reclamantului sau aplicării altor măsuri preventive, non-privative de libertate, și astfel pentru chestiunea privind legalitatea arestării sale preventive continui. Mai mult, exista o discordanță factuală dintre acuzare și apărare, acuzarea negând faptul că a vazut vreo informație relevantă privind careva plăți din partea reclamantului. În aceste circumstanțe, avocatul reclamantului a cerut audierea lui B.I. pentru clarificarea acestei chestiuni. Aparent însă instanța nu s-a expus în această privință sau în cel mai bun caz a respins implicit demersul, fără a stabili dacă pretinsul prejudiciu a fost remediat.

68. Curtea reiterează că atunci când există probe care *prima facie* par să aibă legătură directă cu chestiunea legalității detenției continue, pentru ca articolul 5 § 4 să fie respectat, este esențial ca instanțele judecătorești naționale să le examineze și evalueze (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Chahal v. the United Kingdom*, 15 noiembrie 1996, §§ 130-131, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V; *Hussain v. the United Kingdom*, 21 februarie 1996, § 60, *Reports* 1996-I; *Becciev v. Moldova*, citată mai sus, § 72; și *Țurcan and Țurcan v. Moldova*, nr. 39835/05, § 67, 23 octombrie 2007).

69. În această cauză, era în primul rând competența instanțelor naționale să decidă ce pondere să acorde dovezilor la care s-a referit reclamantul, la etapa respectivă a procesului. Totuși, omisiunea de a examina în mod adecvat demersul avocatului reclamantului de a-l audia pe B.I. și de a

clarifica chestiunea returnării datoriei, a privat apărarea de posibilitatea de a convinge judecătorul de instrucție de lipsa unui risc anume în eliberarea reclamantului, și că prelungirea detenției lui nu era necesară.

70. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că refuzând, fără nici o explicație, de a-l audia pe B.I. în privința chestiunii returnării datoriei, Judecătoria Râșcani a încălcat drepturile reclamantului garantate de Articolul 5 § 4 al Convenției (a se vedea *Becciev*, citată mai sus, §§ 73-76; și *Țurcan and Țurcan*, citată mai sus, §§ 68-70).

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

75. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul moral

71. Reclamantul a pretins EUR 7,000 cu titlu de prejudiciu moral care i-a fost cauzat ca urmare a încălcării drepturilor lui.

72. Guvernul consideră că suma pretinsă este excesivă în lumina jurisprudenței similare a Curții în privința Republicii Moldova.

73. Având în vedere violările constatate mai sus, Curtea consideră că acordarea compensației cu titlu de prejudiciu moral este justificată în această cauză. Ea acceptă pretenția reclamantului în întregime.

B. Costuri și cheltuieli

74. Avocatul reclamantului a pretins EUR 1,500 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. El a prezentat contractul și orarul detaliat al orelor lucrate.

75. Guvernul consideră că suma pretinsă este excesivă și a contestat numărul de ore lucrate de către avocatul reclamantului la această cauză.

76. Având în vedere asistența juridică acordată reclamantului de către Consiliul Europei și calitatea reprezentării avocatului său, Curtea consideră că nu este necesară acordarea unei alte sume în privința costurilor și cheltuielilor.

C. Dobânda de întârziere

82. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata dobânzii la creditele overnight acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 1 al Convenției;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției;
5. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 4 al Convenției în privința omisiunii de a audia martorul;
6. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 7,000 (șapte mii euro) cu titlu de prejudiciu moral, care să fie convertită în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata la creditele overnight acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
7. *Respinge* restul pretenției reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 24 ianuarie 2012, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte